

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ROMANYA ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 06.07.1999

Resmi Gazete Tarihi: 12.03.2000

Resmi Gazete No: 23991

Yürürlük Tarihi: 01.03.2003

Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya, bundan sonra "Akit Taraflar" olarak anılacaktır. Sosyal güvenlik alanında her iki devlet arasında işbirliği yapılması amacıyla aşağıdaki konularda anlaşmaya varılmıştır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

(1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında:

(a) "Ülke" Türkiye bakımından; Türkiye Cumhuriyetini,

Romanya bakımından; Romanya Devlet toprağı "karasuları ve her hudut bölgesi ile birlikte Romanya'nın hükümranlığı altında bulunan topraklar ve karasuları üzerindeki hava sahasını, kıta sahanlığını ve kendi mevzuatı ve uluslararası kanun hükümleri uyarınca Romanya'nın hükümranlılık haklarını ve yetkisini kullandığı dış ekonomik bölgelerini",

(b) "Mevzuat" 2'nci maddede belirtilen sosyal güvenlik rejimleri ve kollarına ilişkin her iki Akit Taraf ülkesinde yürürlükte olan kanun, tüzük ve yönetmelikleri,

(c) "Yetkili Makam" Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkları,

Romanya bakımından, Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanı ve diğer sorumlu Bakanları,

(d) " Kurum" her iki Akit Taraf ülkesinde; 2'nci maddede belirtilen mevzuatların tamamını veya bir kısmını uygulamakla görevli makam ya da kurumu,

(e) " Yetkili Kurum" uygulanan mevzuata göre hizmetin sunulması için harcamayı yapan sorumlu kurum veya kurumları,

(f) "Sigortalı" 2'nci maddede belirtilen branşları düzenleyen mevzuatların uygulandığı ve uygulanmış olduğu kimseyi,

(g) "Sigortalılık Süresi" 2'nci maddede belirtilen branşları düzenleyen mevzuatlara göre prim veya kesenek ödenmiş ya da ödenmiş sayılan süreleri,

(h) "Aylık, Ödenek, Yardım" 2'nci maddede belirtilen mevzuatlarda öngörülen bir aylık, ödenek ve yardımı,

(i) "Oturma" sürekli bulunulan yeri,

(j) "Bulunma" geçici bulunulan yeri,

(k) "Aile Bireyi" yetkili kurum tarafından uygulanan mevzuata göre aile bireyi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri,

(l) "Hak sahibi" yardımlar hangi mevzuata göre yapılıyorsa, o mevzuata göre hak sahibi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri,

İfade eder.

(2) Bu maddede tanımlanmayan herhangi bir terim, Akit Taraflarca uygulanan mevzuatta hangi anlamda kullanılmış ise, o anlamı ifade eder.

Madde 2

Maddi Uygulama Alanı

(1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuata uygulanır.

(A) Türkiye bakımından;

(I) İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık)

(II) Devlet memurlarının emeklilik haklarını düzenleyen Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (malullük, yaşlılık ve ölüm)

(III) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (malullük, yaşlılık ve ölüm)

(IV) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'nci maddesine tabi olan sandıklarla ilgili mevzuat. (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık)

(B) Romanya bakımından; aşağıdaki sosyal sigorta ve sağlık sosyal sigortası ile ilgili olarak yürürlükte bulunan mevzuat kapsamındaki düzenlenmiş branşlara uygulanır:

(B.1) Sosyal sigorta ve sosyal yardım, sağlık sigortası;

I. Salgın hastalık sonucu meydana gelen iş göremezlik, iş yeri haricinde meydana gelen sakatlıklar, meslek hastalıkları ve iş kazaları tazminatları;

II. Hastalıkların önlenmesi ve çalışma kapasitesinin yeniden kazanılması yardımları;

III. Analık Tazminatları;

IV. Çocuk doğurma veya hasta çocuğa bakma tazminatları;

V. Yaşlılık aylıkları;

VI. Maluliyet aylıkları;

VII. Geride kalan şahıs aylıkları;

VIII. Ölüm aylıkları;

(B.2) Sağlık sigortası

(2) 3'üncü fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu Sözleşme 1'inci fıkrafta belirtilen mevzuatı değiştiren, yeniden düzenleyen veya bu mevzuat yerine geçen ya da bu mevzuata ek hükümler getiren her türlü mevzuata da uygulanır.

(3) Bu Sözleşme yeni bir sosyal güvenlik rejimi oluşturan mevzuata uygulanmaz.

Ancak, yeni bir rejimin ya da riskin oluşturulması halinde bu riskin uygulanabilmesi için, yeni bir sözleşme yapılması gerekir.

Madde 3

Kişisel Uygulama Alanı

Bu sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, bu sözleşme hükümleri, her iki Akit Taraf mevzuatından birine veya her ikisine evvelce tabi olmuş bulunan veya akit taraflardan birinin mevzuatına halen tabi olan kişiler ve bunların aile bireyleri ile hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

Bu sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, Akit Taraflardan birinin ülkesinde oturan ve kendilerine bu sözleşme hükümleri uygulanan kimseler, oturdukları ülkenin mevzuatının öngördüğü hak ve yükümlülükler bakımından, o ülke vatandaşları ile eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre elde edilen yardımlar, bu sözleşmede aksine bir hüküm yoksa 3'üncü madde kapsamında bulunan kimselerin diğer taraf ülkesinde veya Akit Taraf ülkeleri dışında üçüncü bir ülkede oturmaları halinde de aynen ödenir.

Madde 6

Yardımların Çakışmaması

- (1) Bu Sözleşme aynı sigortalılık süresi içinde aynı riski kapsayan iki ya da daha fazla yardım hakkını sağlamaz.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkraya hükümleri her iki tarafın yetkili kurumlarınca 22 ve 27/b maddelerine göre ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm aylıkları ile meslek hastalığı yardımlarına uygulanmaz.

BÖLÜM II UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 7

Genel Kurallar

Bu sözleşmede aksine bir hüküm yoksa

- (1) Bir Akit Taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmaları ile ilgili olarak, kendilerinin diğer taraf ülkesinde oturmaları ya da işverenin veya işverenin işyeri merkezinin diğer taraf ülkesinde bulunması halinde dahi, çalıştıkları taraf ülke mevzuatına tabi olur.
- (2) Faaliyetini bir taraf ülkesinde icra eden bağımsız çalışan, diğer taraf ülkede otursa dahi, faaliyetini yürüttüğü taraf ülke mevzuatına tabi olur.
- (3) Akit Taraflardan birinin memurları veya benzeri personelleri kendilerini çalıştıran idarenin bağlı olduğu taraf ülkenin mevzuatına tabi olurlar.

Madde 8

Geçici Görevlendirme

- (1) Akit Taraf ülkesinde istihdam edilen bir ücretli çalışan, işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer akit taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilirse, bu kimse aynı işverenin ücretli çalışanı sıfatını koruduğu takdirde, 24 ayı geçmemek koşulu ile birinci akit taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Akit Tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.
- (2) Akit Taraflardan birinin ülkesinde bir mesleki faaliyet icra eden bağımsız çalışan, faaliyetini geçici olarak diğer Akit Taraf ülkede gerçekleştirmek amacı ile bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar birinci akit taraf ülke mevzuatına tabi olur. Her iki Akit Tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

Madde 9

Uluslararası Taşımacılık İşletmeleri Personeli

- (1) Bir işyerinin, başkası hesabına veya kendi adına karayolu, havayolu, demiryolu veya denizyolu ile uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi diğer akit taraf ülkesinde bulunan, dolaşan veya sefer yapan personelinden olan kimse, bu tarafın mevzuatına tabi olur. Ancak;
 - (a) Anılan işyerinin merkezinin bulunduğu taraf dışındaki Akit Taraf ülkesinde bir şube veya daimi temsilciliği tarafından çalıştırılan kimse, bu şube veya daimi temsilciliğin bulunduğu tarafın mevzuatına tabi olur.
 - (b) Esas itibarıyla, oturduğu Akit Taraf ülkesinde istihdam olunan kimse, kendisini çalıştıran işverenin bu ülkede merkezi, bir şubesi veya daimi temsilciliği bulunmasa dahi bu taraf mevzuatına tabi olur.

Madde 10

Gemi Adamları

(1) Akit Taraflardan birinin bayrağını taşıyan gemide çalışan bir şahıs, bu Akit Tarafın mevzuatına tabi olur.

(2) Akit Taraflardan birinin limanında veya karasularında ücretli çalışan ve gemi mürettebatından olmayan bir kimse, diğer Akit Taraf ülke bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır ya da bu işlere nezaret ederse, hakkında limanın veya karasularının bulunduğu taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.

(3) Akit Taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide bir faaliyet icra eden ve bu faaliyet için kendisine işyeri merkezi veya ikametgâhı diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan bir müessese veya kimse tarafından ücret ödenen kimse, ikinci tarafın mevzuatına, o devletin ülkesinde oturuyorsa tabi olur.

Madde 11

Diplomatik Misyonlar ve Konsolosluk Görevlileri

Diplomatik misyon ve konsolosluk görevlileri ile idari ve teknik personel üyeleri ve bu görevlilerin özel hizmetlerinde çalıştırılacak kişiler, diplomatik ilişkiler konusundaki 18 Nisan 1961 tarihli Viyana Sözleşmesi ile konsolosluk ilişkilerini düzenleyen 24 Nisan 1963 tarihli Viyana Sözleşmesine tabi olacaklardır.

Madde 12

İstisnalar

Akit tarafların yetkili makamları, herhangi bir kişi veya kişi grupları hakkında uygulanacak mevzuat bakımından Akit Taraflardan birinin mevzuatına tabi olması koşuluyla kişi veya kişi grupları lehine, bu sözleşmenin 7-11'inci maddelerine istisna teşkil eden hükümler üzerinde anlaşabilirler.

BÖLÜM III ÖZEL HÜKÜMLER KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 13

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

(1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanmak için belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer taraf ülkesinde geçmiş olan sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak koşulu ile kendi mevzuatına göre geçmiş gibi değerlendirir.

(2) Hastalık ve analık ödenekleri ile ilgili olarak, bu maddenin 1'inci fıkrasında sözü edilen süre birleşimi ancak ilgilinin yardım talebinde bulunduğu Akit Taraf ülkesinde ücretli bir faaliyet icra etmesi halinde yapılır.

Madde 14

Diğer Akit Taraf Ülkede Çalışma veya Bulunma

(1) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle diğer Akit Taraf ülkesine gönderilen sigortalı şahsın ve yanlarında bulunan aile bireylerinin durumları tedaviyi gerektirdiği zaman, iş merkezinin bulunduğu taraf ülkedeki yetkili kurum nam ve hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanırlar.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak çalışan kimseler ile yanlarında bulunan aile bireyleri, diğer Akit Taraf ülkesinde geçici olarak buldukları sırada, sağlık

durumları acil tedaviyi gerektirdiği zaman, kayıtlı buldukları ülkedeki yetkili kurum nam ve hesabına hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanırlar.

(3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak çalışan kimseler ile yanlarında bulunan aile bireyleri, Akit Taraf ülke kurumunca sağlanan hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanmakta iken, kendi ülkesine döndüğü takdirde, hastalık ve analık durumlarında sağlık yardımlarından yararlanmaya devam ederler. Ancak ilgili, ülkesine dönmeden önce yetkili kurumun iznini almak zorundadır. İzin talebi, ilgilinin sağlık durumunun ülkesine dönmesine uygun olmadığı hakkında rapor verilmesi halinde ret olunur. Söz konusu izin elde olmayan sebeplerden dolayı önceden alınmamış ise, yetkili kurumca bu izin sonradan da verilebilir.

(4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan yararlanacak aile bireyleri, sigortalının tabi olduğu ülke mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise, yardımlardan yararlanacak kimsenin bulunduğu ülke mevzuatına göre belirlenir.

Madde 15

Sigortalının Aile Bireylerinin Sağlık Yardımları

(1) Sigortalı bulunduğu ülke mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış olan şahsın diğer taraf ülkesinde oturan aile bireyleri, oturdukları ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazanmamış olmaları koşulu ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan yardımlardan yararlanırlar.

(2) Bu maddenin 1'inci fıkrasında sözü edilen aile bireyleri, yetkili kurumun bulunduğu taraf ülkeye geçici olarak gittiklerinde sağlık yardımlarından, bu taraf ülke mevzuatındaki hükümlere göre yararlanırlar.

(3) Sağlık yardımı giderleri, sigortalının kayıtlı olduğu Akit Taraf yetkili kurumunca karşılanır.

(4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan faydalanacak aile bireylerinin kimler olduğu sigortalının kayıtlı olduğu taraf ülke mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise oturulan taraf ülke mevzuatına göre belirlenir.

Madde 16

Aylık Sahiplerinin ve Aile Bireylerinin Sağlık Yardımları

(1) Her iki Akit Taraf mevzuatına göre ödenmesi gereken aylıklar veya gelirlerden yararlanan aylık-gelir sahibi ve aile bireyleri, sağlık yardımlarından ülkesinde oturduğu Akit Tarafın mevzuatına göre, yalnız bu tarafın mevzuatına göre bir aylık veya gelir alıyormuş gibi yararlanır. Sağlık yardım masrafları, Akit Tarafların mevzuatları kapsamında tamamlanan sigortalılık süreleri ile orantılı olarak paylaşılır.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre aylık veya gelir alan ve diğer Akit Taraf ülkesinde oturan bir kimsenin ve aile bireylerinin, aylığı ödeyen Akit Taraf mevzuatı uyarınca hak kazandıkları sağlık yardımları, aylığı ödeyen Akit Taraf yetkili kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.

(3) Her iki Akit Taraf mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimseler ile akit taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimselerin ve bunların yanlarında ikamet eden aile bireylerinin, diğer Akit Taraf ülkesinde buldukları sırada, durumları acil yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, birinci halde Akit Tarafların mevzuatları kapsamında geçen sigortalılık süreleri ile orantılı, ikinci halde ise aylık veya geliri ödeyen ülkenin yetkili kurumu hesabına olmak kaydıyla sağlık yardımlarından yararlanırlar.

(4) Bu maddenin 2'nci fıkrasına istinaden, sağlık yardımlarına hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ile yardımlardan yararlanacak aile bireylerinin tespiti, aylığı ödeyen Akit

Taraf mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise aylık almakta olan kimsenin ülkesinde ikamet ettiği Akit Tarafın mevzuatına göre belirlenir.

Madde 17

Protezler, Büyük Cihazlar ve Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları

İdari Anlaşmaya ekli listede gösterilen protezlerin, büyük cihazların ve diğer büyük masraf gerektiren sağlık yardımlarının sağlanması, acil haller hariç, şahsın kayıtlı bulunduğu kurumun iznine bağlıdır.

Madde 18

İş Göremezlik Ödenekleri

İş göremezlik ödenekleri yetkili kurumca, bu kurumun uyguladığı mevzuat hükümlerine göre sağlanır.

Madde 19

Gider İadesi

(1) İdari masraflar hariç, bu Sözleşmenin 14, 15, 16, 17, 26 ve 28'inci maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masraflarının fiili tutarı, yetkili kurumlarca, bu yardımları yapan kurumlara ödenir.

(2) Yetkili kurumlar tarafından geri ödenecek olan masraf tutarları, yardımı veren kurum tarafından kendi sigortalısıyla aynı miktarda hesaplanacaktır.

(3) Her iki Akit Tarafın yetkili makamları geri ödeme ya da, tazmin ile ilgili diğer düzenlemeler konusunda aralarında anlaşabilirler.

Madde 20

Bulunma ve Oturma Yerlerinin Kurumları

Bu Sözleşmenin, 14, 15, 16, 17, 26 ve 28 inci maddelerinde öngörülen yardımları sağlayacak olan kurumlar, yetkili makamlar tarafından İdari Anlaşma ile belirlenecektir.

KISIM II MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM AYLIKLARI

Madde 21

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

(1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu mevzuatı uygulayan kurum, diğer Akit Tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydı ile kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirir.

İlgilinin, bu maddenin uygulanması sonucu yardıma hak kazanamadığı durumlarda taraflar, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini de, aynı zamana rastlamamak koşulu ile birleştirirler.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatının belirli yardımların bağlanmasını özel bir sistem kapsamına giren bir işte veya spesifik bir meslekte veya işte belirli bir sürenin tamamlanması şartına bağlamış olması durumunda, söz konusu yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığının belirlenmesinde sadece eşdeğer bir sistem altında, böyle bir sistemin olmaması durumunda diğer Akit Tarafın mevzuatı kapsamında aynı meslek veya aynı işte tamamlanmış süreler hesaba katılacaktır.

(3) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre bir yardımı tahsisi, riskin meydana geldiği tarihte bu mevzuata tabi olma koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul; ilgili veya duruma göre ölen kişinin, belirtilen tarihte diğer tarafın mevzuatına tabi olması veya söz konusu kişi ve hak

sahiplerinin diğerk Akit Tarafın mevzuatına göre mütetekabil yardımları talep edebilmeleri halinde de yerine getirilmiş sayılır.

(4) Akit Taraflardan birinin mevzuatının, yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığının belirlenebilmesi için, aylık ödeme süresinin hesaba katılabilir olmasının sağlanması durumunda bu Akit Tarafın yetkili kurumu, diğerk Akit Tarafın mevzuatı kapsamında ödenen herhangi bir süreyi bu amaçla dikkate alacaktır.

(5) Akit Taraflardan birinin mevzuatının maluliyet yardımlarının bağlanması ilgili şahsın belirli bir süre iş göremezlik veya maluliyet yardımları almış olması koşuluna bağlanmış olması durumunda, diğerk Akit Tarafın mevzuatı kapsamında alınan söz konusu yardımların süreleri dikkate alınacaktır.

(6) Bu Sözleşmenin uygulanmasında prim veya kesenek ödenmiş sürelerden bir ay 30 gün, bir yıl ise 360 gün olarak kabul edilir.

Madde 22

Yardımların Hesaplanması

(1) Bir kimse aralıklı veya aralıksız olarak Akit Tarafların mevzuatına tabi olmuşsa, her Akit Tarafın kurumu, uyguladığı mevzuata göre, bu kimsenin veya hak sahiplerinin gereğine göre 21'inci madde hükümleri dikkate alınarak yardımlardan yararlanma hakkının bulunup bulunmadığını tespit eder.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı 21'inci madde hükmü uygulanmaksızın kazanılıyorsa, bu tarafın yetkili kurumu ödenmesi gereken yardım miktarını yalnız bu tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerini dikkate alarak belirler.

(3) İlgili kimse Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlara ancak 21'inci madde hükümlerinin uygulanması suretiyle hak kazanıyor ise, bu tarafın yetkili kurumu yardımları aşağıda belirtildiği şekilde hesaplar.

(a) Yetkili kurum, her iki Akit Tarafın mevzuatlarına göre geçen bütün sigortalılık sürelerini yalnız kendisinin uyguladığı mevzuata göre geçmiş gibi değerlendirerek nazari miktarı hesaplar.

(b) Bununla birlikte, miktarı sigortalılık sürelerine bağlı olmayan yardımlar söz konusu ise, bu miktar (a) bendinde sözü edilen nazari miktar olarak kabul edilir.

(c) Yetkili kurum daha sonra bu fıkranın (a) veya (b) bendine göre hesaplanan nazari tutarın, uyguladığı mevzuata göre geçen sigortalılık süreleri riskin meydana gelmesinden önce her iki Akit Tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık süreleri toplamına olan oranını, fiili tutar olarak belirler. Bu, ilgiliye ödenecek tutardır.

(d) Bu aylıklara ilave olarak yapılan yardımlar da (a), (b) ve (c) bentlerine göre hesaplanır.

(e) Eğer riskin meydana gelmesinden önce her iki Akit Tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık süreleri, bir tam yardımdan yararlanmak için Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre gerekli azami süreden fazla ise, bu tarafın yetkili kurumu, bu fıkranın (a) bendini uygulamak suretiyle, uyguladığı mevzuatta öngörülen tam yardım miktarına eşit yardımdan fazla miktarda bir yardım tahsisi ile yükümlü olmaksızın, anılan sürelerin toplamı yerine sözü edilen azami süreyi dikkate alır.

(4) Yardım miktarlarının aile bireyi veya geride kalan hak sahipleri sayısına bağlı olarak hesaplanması halinde, yetkili kurum diğerk Akit Taraf ülkesinde ikamet eden aile bireyleri ve hak sahiplerini dikkate alır.

(5) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlar, sigortalılık süresinin tamamı veya bir kısmındaki ortalama kazanç esasından hesaplandığı takdirde, ödenecek yardımların hesabında dikkate alınacak ortalama kazanç, kendi mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık süreleri içinde elde edilen kazançlara göre belirlenir.

Madde 23

Bir Yıldan Az Sigortalılık Süreleri

(1) 21'inci madde hükümlerine bakılmaksızın, bir Akit Tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri toplamı bir yılı bulmuyorsa ve yalnız bu süreler dikkate alındığında bu mevzuata göre hiçbir hak doğmuyorsa, bu tarafın kurumu anılan sürelere göre yardım sağlamak zorunda değildir.

(2) Bu durumda, diğer Akit Taraf ülke yetkili kurumu, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirerek, aylığı hesaplar.

KISIM III ÖLÜM YARDIMI

Madde 24

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi ve Ölüm Yardımlarının Ödenmesi

(1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre ölüm yardımlarından yararlanmak için sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, yetkili kurum, bu yardımların hesaplanmasında, diğer Akit Tarafta geçen süreleri, aynı zamana rastlamamak koşulu ile sanki kendi ülkesinde geçmiş gibi nazara alır.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse, diğer Akit Taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu Akit Taraf ülkesinde ölmüş gibi kabul edilir ve ölüm yardımına hak kazanır.

(3) Bu sözleşmenin uygulanmasında, her iki Akit Tarafın mevzuatı uyarınca ölüm yardımından yararlanma hakkı bulunuyorsa,

(a) Yardım, yalnız ölümün meydana geldiği Akit Taraf mevzuatına göre ödenir, veya,

(b) Ölüm Akit Tarafların ülkeleri dışında meydana gelmişse, yardım, yalnız yardımdan yararlanma hakkına konu teşkil eden ölüm olayından önce kişinin son defa mevzuatına tabi olduğu Akit Taraf mevzuatına göre ödenir.

KISIM IV MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARI

Madde 25

Her İki Akit Taraf Ülkesinde Aynı Riske Maruz Kalma

(1) Meslek hastalığına tutulan kimse, her iki Akit Taraf ülkesinde bu hastalığa neden olabilecek bir işte çalışmışsa, bu kimsenin veya hak sahiplerinin talep edebilecekleri yardımlar, duruma göre bu maddenin 2'nci ve 4'üncü fıkraları hükümleri dikkate alınarak koşullarını en son yerine getirdikleri Akit Tarafın mevzuatına göre sağlanır.

(2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez bu ülkenin kendi topraklarında meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul, bu hastalığın ilk kez diğer Akit Tarafın ülkesinde meydana gelmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılır.

(3) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın, böyle bir hastalığa neden olabilecek son faaliyetin sona ermiş olmasından sonra belirli bir süre içerisinde meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, bu hastalığın diğer Akit Taraf ülkesinde ne zaman meydana geldiğini tetkik ederek, diğer Akit Tarafın ülkesinde icra edilen aynı nitelikteki faaliyetleri, bu faaliyetler kendi mevzuatına göre icra edilmiş gibi değerlendirir.

(4) Akit Taraflardan birinin mevzuatı, doğrudan veya dolaylı olarak yardım hakkını meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş

olması koşuluna bağlıyorsa, o tarafın yetkili kurumu, birleştirme işleminin yapılmasında, böyle bir faaliyetin diğer Akit Tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de değerlendirir.

Madde 26

Diğer Akit Tarafıta Oturma veya Bulunma

İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan ve diğer Akit Taraf ülkesinde oturan veya bulunan kimseler, yetkili kurumun hesabına, oturdukları veya buldukları ülke mevzuatı kapsamında kabul edilerek, sağlık yardımlarından yararlanırlar.

Madde 27

Meslek Hastalığının Ağırlaşması

Akit Taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak meslek hastalığı yardımı yapılmış sigortalı şahıs, diğer taraf ülkesinde oturduğu sürede bu hastalığı ağırlaşırsa, aşağıdaki kurallar uygulanır.

(1) Meslek hastalığına tutulan kimse ikinci Akit Tarafın mevzuatına göre anılan hastalığa neden olacak veya hastalığı ağırlaştırarak bir faaliyet icra etmemişse, birinci Akit Tarafın yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat hükümlerine göre ağırlaşmayı nazara alarak yardım giderlerini üstlenmek zorundadır.

(2) Sigortalı şahıs böyle bir faaliyeti ikinci taraf mevzuatına göre icra etmişse, birinci Akit Tarafın yetkili kurumu, yardım giderlerini, ağırlaşmayı nazara almaksızın uyguladığı mevzuata göre üstlenmek zorundadır; ikinci Akit Tarafın yetkili kurumu ise kendi mevzuatına göre ilgilinin ağırlaşmadan sonraki durumuna göre hesaplanacak yardım miktarı ile ağırlaşmadan önce ödenmesi gereken yardım miktarı arasındaki farkı öder.

Madde 28

Tıbbi Kontroller

Bir Akit Taraf ülkesinde oturan veya bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının tespit edilebilmesi için bir taraf mevzuatına göre öngörülen tıbbi kontroller, yetkili kurumun talebi üzerine ve yetkili kurumun hesabına ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır.

Şayet tıbbi kontroller, her iki Akit Tarafın mevzuatlarının uygulanması için yapılıyorsa, ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır, masraflar bu kuruma aittir. Yapılan tıbbi kontrol sonucunda ilgilinin iş göremezlik durumunda iyileşmenin tespit edilmesi halinde, son çalıştığı ülkedeki çalışma hakkı saklıdır.

BÖLÜM IV ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 29

İdari Önlemler ve İşbirliği Usulleri

(1) Akit Tarafların yetkili makamları bu sözleşmenin uygulanmasında gerekli idari önlemleri alırlar.

(2) Akit Tarafların yetkili makamları bu sözleşmenin uygulanmasında alınan önlemler konusunda birbirlerine mümkün olan en kısa zamanda gerekli bilgileri verirler ve bu sözleşmenin uygulanmasını etkilediği ölçüde ulusal yasalarında yapılan değişiklikleri bildirirler.

(3) Akit Tarafların yetkili makamları bu sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere irtibat kuruluşları tesis ederler.

(4) Bu sözleşmenin uygulanmasına ilişkin her sorun için akit tarafların yetkili makamları ve kurumları birbirlerine her konuda karşılıklı yardımcı olurlar. Bu idari yardımlaşma parasız yapılıır.

(5) Bu sözleşme uyarınca bir Akit Tarafa diğer Akit Tarafça hakkında bildiride bulunulan kişilere ilişkin her nevi bilgi, bu sözleşmenin uygulanmasında gizlilik değeri taşır ve ancak bu sözleşmenin ve onun uygulandığı mevzuatın uygulanmasında kullanılabilir.

Madde 30

Resmi Dillerin Kullanılması

(1) Bu sözleşmenin uygulanmasında Akit Tarafların makamları ve kurumları, birbirleri ile doğrudan kendi dilleri ile haberleşirler.

(2) Bir dilekçe veya belge diğer tarafın resmi dili ile yazılmış olduğu gerekçesiyle ret olunamaz

Madde 31

Giderlerden ve Tasdikten Bağışıklık

(1) Akit Taraflardan birinin mevzuatının kısmen ya da tamamen herhangi bir resmi harç, konsolosluk ücreti veya idari bir harcamaya muafiyet getirmesi durumunda, söz konusu muafiyet bu Sözleşmenin uygulanması amacıyla diğer Akit Tarafın mevzuatı kapsamında düzenlenen belgelere uygulanacaktır.

(2) Bu sözleşme uyarınca istenilen herhangi bir beyanname ve belge, diplomatik yetkililer veya konsolosluk mercii tarafından doğrulanmaya tabi tutulmayacaktır.

Madde 32

Bir Talep veya İtiraz Başvurusunun Verilmesi

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre bu Akit Tarafın bir kurumuna belli bir süre zarfında gönderilmesi gereken talepler, başvurular veya itirazlar, bunların diğer Akit Tarafın bir kurumuna aynı süre içinde verilmiş olması halinde, birinci tarafın kurumuna verilmiş sayılır.

Madde 33

Üçüncü Kişinin Sorumluluđu

Bir kimse Akit Taraflardan birinin mevzuatı uyarınca diğer Akit Tarafın ülkesinde meydana gelen veya meydana gelmesine neden olunan bir zarar-zıyan için yardım görmekte ise, yardımları ödemekle yükümlü kurumun zararı tazmin etmekle yükümlü üçüncü kişilere karşı hakları aşağıdaki şekilde düzenlenir;

(1) Yardımları ödemekle yükümlü kurum kendisine uygulanan mevzuat uyarınca, yararlanıcının üçüncü kişiye karşı sahip olduğu haklarda onun yerine geçer ve diğer Akit Taraf bu yerine geçmeyi tanır,

(2) Yardımları ödemekle yükümlü kurum üçüncü kişiye karşı doğrudan rücu hakkına sahipse, diğer taraf bu hakkı tanır.

Madde 34

Haksız Yere Ödenen Miktarların Geri Alınması

(1) Bu sözleşmenin uygulanmasında malullük, yaşlılık veya ölüm yardımlarının ödenmesi veya yeniden gözden geçirilmesi sırasında Akit Taraflardan birinin yetkili kurumu bir yararlanıcıya hak ettiği bir meblağı aşan miktarda ödeme yapmışsa, bu kurum, yararlanıcıya mütakabil yardımları ödemekle yükümlü olan diğer Akit Tarafın kurumundan fazladan ödenen miktarı, bu kimseye ödeyeceği miktarlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum, bu şekilde kestiği meblağı diğer tarafa transfer eder. Eğer bu tür geri alma işlemi yapılamıyorsa, aşağıdaki fıkralar hükümleri uygulanır;

(a) Akit Taraflardan birinin kurumu, yardımlardan yararlanan bir kimseye hak ettiğinden fazla bir meblağ ödemişse, bu kurum, uyguladığı mevzuatta öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde, yararlanıcıya yardım sağlamakla yükümlü diğer Akit Tarafın kurumundan, fazla ödeme konusu olan miktarı, bu kimseye ödediği meblağlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi bu fazladan ödeme sanki kendisi tarafından yapılmış gibi kendi mevzuatında öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde yapar ve böylece kestiği meblağı alacaklı kuruma transfer eder.

(b) Akit Taraflardan birinin kurumu, yararlanıcıya mevzuatına göre avans ödemişse, bu kurum, diğer tarafın kurumundan yararlanıcıya bu kurumun aynı süre için borçlu olduğu meblağlardan ödenen avans tutarını kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi yapar ve böylece kesilen meblağı alacaklı kuruma transfer eder.

Madde 35

İcra Usulü

(1) Akit Taraflardan birinin bir mahkemesinin icra kararları ve Akit Taraflardan birinin bir makamı veya kurumunca sosyal güvenlik primlerinin veya diğer alacakların tahsili için düzenlenen icrai belgeler, diğer Akit Tarafın ülkesinde tanınır.

(2) Tanınma ancak, ülkesinde kararı ve belgeleri tanınması talep edilen Akit Tarafın kamu düzeni ile bağdaşmaması halinde ret olunabilir.

(3) Bu maddenin 1'inci fıkrası uyarınca tanınmış olan kararlar ve icra belgeleri diğer Akit Tarafın ülkesinde uygulanır. İcra usulü, ülkesinde icra işleminin yapıldığı Akit Tarafın bu kararların ve belgelerin uygulanmasını yöneten mevzuatına uygun olur. Karar veya belgeye konunun icrai nitelik taşıdığını tasdik eden icra formu belgesi eklenir.

(4) Akit Taraflardan birinin kurumuna ödenmesi gereken birikmiş prim alacakları, diğer tarafın ülkesindeki iflas ve zorunlu tasfiyeye ilişkin her nevi usul dahilinde, bu Akit Tarafın ülkesindeki alacaklarla aynı sırada işlem görür.

Madde 36

Ödemede Kullanılacak Para

(1) Bu sözleşme uyarınca sağlanacak yardımlara ilişkin ödemeler, yetkili kurumun ödemeyi yaptığı Akit Tarafın para birimi ile yapılır ve bu şekilde yapılan ödeme, yetkili kurumu ödeme yükümlülüğünden tümüyle kurtarır.

(2) Bu sözleşme uyarınca Akit Taraflardan birinin yetkili kurumu diğer Akit Tarafın kurumunca sağlanan yardımlara ilişkin gider iadesine yönelik meblağları ödemekle yükümlü ise, borç ikinci tarafın parası ile ifade olunur. Birinci kurum Akit Taraflar arasında başka ödeme usulleri üzerinde anlaşma yoksa anılan para ile yapılan ödeme nedeniyle borçtan yasal olarak kurtulmuş sayılır.

Madde 37

Anlaşmazlıkların Çözülmesi

(1) Akit Tarafların yetkili makamları bu sözleşmenin yorumlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan her türlü anlaşmazlıkların çözülmesinde bütün imkânlarını kullanacaklardır.

(2) Eğer bir anlaşmazlık, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtildiği biçimde çözümlenemezse, anlaşmazlık Akit Taraflardan birinin yetkili makamının talebi üzerine aşağıda belirtildiği şekilde oluşturulan Hakem Heyetine götürülür;

(a) Her Akit Taraf, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili başvurunun eline geçmesinden itibaren 6 ay içinde bir hakem tayin eder. İki hakem, Akit Taraflardan hakemini en son tayin etmiş olan tarafın bu tayin hakkında diğer tarafa bildirimde bulunduğu tarihi izleyen iki aylık süre zarfında, Akit Taraflardan biri veya diğerinin vatandaşı olmayan üçüncü bir hakem tayin eder;

(b) Akit Taraflardan biri belirtilen süre içinde hakem tayin etmezse, diğer taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Başkanın Akit Taraflardan birinin vatandaşı olması durumunda Başkan yardımcısından veya Akit Taraflardan birinin vatandaşı olmayan ve Başkan yardımcısından sonra gelen yargıçtan bir hakem tayin etmesini talep edebilir. Benzeri bir usul iki hakemin bir üçüncü hakem tayininde anlaşamamaları halinde de taraflardan biri veya diğerinin talebi üzerine uygulanmak üzere kabul edilir.

(3) Hakem Heyetinin her iki Akit Tarafı bağlayan kararı oy çokluğu ile alınır. Hakem Heyeti çalışma usul ve esaslarını kendisi belirler. Giderleri her iki Akit Tarafça eşit oranda üstlenilir.

BÖLÜM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 38

Geçici Hükümler

(1) Bu sözleşme, yürürlüğe girmesinden önceki bir dönem için hiçbir hak doğurmaz.

(2) Bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce bir Akit Tarafın mevzuatına göre geçen bir sigortalılık süresi, bu sözleşme hükümlerine göre doğan hakların belirlenmesinde değerlendirilir.

(3) Bu maddenin 1'inci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu sözleşme uyarınca bir hak, sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olan bir riskle ilgili olsa dahi, doğar.

(4) Yalnız bu sözleşme uyarınca ödenmesi gereken herhangi bir yardım, ilgilinin bu sözleşme hükümlerine uygun olarak talepte bulunması halinde, önceden tasfiye edilen haklar, bir toptan ödemeye yer verilmemiş olması kaydıyla, bu sözleşmenin yürürlük tarihinden geçerli olarak ödenecektir.

(5) Bu maddenin 4'üncü fıkrasında sözü edilen talep bu sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılırsa, bu sözleşmeye göre doğan haklar, Akit Tarafların mevzuatlarındaki hakkın düşmesine veya zaman aşımına uğramasına ilişkin hükümleri, ilgili hakkında uygulanmaksızın, o tarihten itibaren kazanılır. İki yıl geçtikten sonra yapılan taleplerde ise talep tarihi esas alınır.

Madde 39

Onay ve Yürürlük

Bu sözleşme, tarafların onay belgelerini en kısa sürede, karşılıklı olarak teati edecekleri tarihten itibaren üçüncü ayı takip eden ayın birinci gününden itibaren yürürlüğe girecektir.

Madde 40

Sözleşmenin Yürürlük Süresi

(1) Bu sözleşme on 10 yıl süreyle yürürlükte kalacaktır.

Akit Taraflardan biri Sözleşmenin feshedilmesi ihbarını yapmadıkça onar 10'ar yıllık devreler halinde kendiliğinden uzatılmış sayılır.

(2) Akit Taraflardan biri, müteakip takvim yılının ilk gününden başlamak üzere, takvim yılının bitiminden en az üç 3 ay önce diğer Akit Tarafa yazılı ihbarda bulunarak Sözleşmeyi feshedebilir.

Madde 41

Kazanılmış ve Kazanılma Aşamasındaki Hakların Korunması

(1) Bu Sözleşmenin bir Akit Tarafça feshi halinde, Sözleşme uyarınca kazanılmış olan haklar geçerliliğini korur.

(2) Feshin hüküm ifade ettiği tarihten önce geçen sigortalılık süreleri çerçevesinde kazanılmış ve kazanılmak aşamasında olan yardım hakları fesih nedeniyle sona ermez ve bunlarla ilgili karar alınması amacıyla Akit Taraflar derhal görüşmelere başlarlar. Bu konuda ihtilaf olur ise 37 inci madde hükümlerine göre çözümlenir. Bu hakların ileriye yönelik korunması Sözleşme yoluyla veya böyle bir Sözleşme yoksa ilgili kurumun uyguladığı mevzuata göre belirlenir.

Bu Sözleşme 06.07.1999 tarihinde Ankara'da her üç metin de aynı derecede geçerli olmak üzere Türkçe, Romence ve İngilizce olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır. Yorum farklılıklarında İngilizce metin referans kabul edilecektir.